

A BUDAI VÁR TÖRTÉNETE

Képek a Várban

Nagy meglepetést keltett Budavár török védői között, amikor Lotharingiai Károly százezres ostromló serege hadfcselből elvonult a Vár alól. Abdi basa is kiment a déli bástyára, majd odarendelte a hangászokat. A spáhiok éleshangú töröksípjal, a janicsárok pergő dobszóval búcsúztatták a visszavonulókat. De volt elég dolga Budavárban az imámoknak a mecsetekben, a műezzineknek a minaretek erkélyén s utcahosszat a derviseknek, akik örjögve fogadták az ellenség visszavonulásának híret.

Lotharingiai Károly ostromló seregének visszavonulását követő reggelen Abdi basa kinyitatta, illetve kibontatta az elfalazott Fehérvári és Szombati, majd a Konstantinápolyi vagy Vízikaput és Budavár minden utcája és piaca egyik napról a másikra megváltozott. Mintha még mindig Szokoli Musztafa békés, kedélyes idejének lelt volna ez a nap közvetlen folytatása. Az eladók jól tudták, hogy az ostrom utáni következő napokon minden áru vevőre talál. Gyümölcsöt, zöldséget szállítottak kosarakban, élő baromfit vessző boritosban, a marhát, birkát hajtották. Az egyesfogatok voltak többségben, a kettesek tele hordókkal igyekeztek a meredek úton a Szombati-kapu felé.

Hét kis taliga is kigördült a Kék Farkas udvaráról és elvegyült a Várba igyekvő árusok között. Különféle fűszert vittek, különösen sót, aminek minden háznál kelendőség van. Fröhlich ezredes jól kioktatta a taligák gazdáját, akik biztonsággal, de azért óvatosan fogták neki megbízatásuk teljesítésének, hiszen tudták, hogy mielőbb áthajtottak a bolthajtásos várkapu alatt, abban a pillanatban már szigorú ellenőrzés alatt állanak.

Petneházy gyűrűje

Abdi maga is végigsétált Budavár utcáin, hogy lássa a boldog és vidám arcokat a félbehagyott ostrom után. A dervisek, Allah pártfogoltjai, előtte mentek s hangosan imádkoztak. A Kanizsay-ház előtt, csaknem szemben a nagy Dzsámival (a mai Mátyás-templommal) két előkelő fiatalember üdvözölte Abdi basát, aki jókedvűen intette magához kegyenceit: Ali Haszszánt az egyiptomi agát és Petneházy Dávidot, a magyar kuruc főisztet, Thököly budavári megbízottját. Miután megköszönték a basa kitüntető kegyét, hogy kíséretéhez csatlakozhatnak, Petneházy megkérdezte, hogy érkezett-e Sztambulból olyan hír, amely megnyugtatta a magyar nemzetet a német terjeszkedéssel szemben.

— A jó hírt ma látni kell, nem halani — válaszolt Abdi kitérően és délnyugat felé mutatott, amerre az ostromló elvonultak. Mikor az elutasító válasza Petneházy lassan elmaradt a basa kíséretétől, egy dervis lépett melléje. Már zsebébe nyult, hogy megsegitse az Allah pártfogoltját, amikor az egy gyűrűt mutatott:

— Az ujjadról esett le uram — szólott törökül, mutatva egy ezüstgyűrűt, amelynek lapos fején koronás T. I. betűk látszottak.

Vasárnap

1950. szeptember 24.

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

H.Y.

Cím:

A Buda Vár Története

Forrás:

Magyar Vasárnap

1950. IX. 24.

(Hely)

Petneházy a dervis elé tartotta a kezét, amelyen ott csillogott a pecsétgyűrűje.

— Pedig azt hittem — válaszolta a dervis ekkor már magyarul, amire a távozni akaró Petneházy megállott.

— Mi vagy te, török vagy magyar? — kérdezte.

— Magyar — volt a válasz — és azt mondom, hogy ügyelj magadra.

— Te kém vagy! — szólott erős hangon Petneházy.

A dervis — „Egyes” — nyugodt maradt és megfelelt.

— A megfordítottját hamarabb elhiszik nekem, mint neked, akinek már főzik a feketelevest.

— Idáig sem szaladtam el a veszedelem elől, ezután sem. Ezért keresek fel, a Kanizsay-házban akom.

— Majd szürkületét. De most menj csak haza, úgyis Abdi meghívója vár. Itt ne is beszéljünk többet, mert Budavárban mindenkit megfigyelnek.

„Egyes” munkája

Az „Egyes” jelzésű kém Armén Gábor, az akkori hírszolgálat pótolhatatlan tagja volt. Nemesak a szomszédában, Eörsön lévő fővezérséggel tartott fenn összeköttetést, hanem Béccsel is. Ide nem ő ment, hanem Gregor nevű, szolgáját küldte, aki Didató Vertán ötvösmesternek kézbesítette gazdája leveleit. Didató pedig Sahin Lukács kirurgushoz juttatta és innen előbb Bádeni Herman őgrófi, majd Fröhlich ezredes kapta meg a leveleket. Ezekből az érdekes írásokból hat tudósítás a bécsi titkos levéltár Turjae osztályán megmaradt s az ezredéves kiállítás idején, 1896-ban,

Osztályozás

Tárgy:

9.439

"16"

Személy:

városháza — 1896/50

Magyarországon először került nyilvános megtekintésre.

Egyesnek minden megmaradt levele igen érdekes. Az egyikben például ezeket közli az ostromlókkal: „Tudtára adom, hogy mindennekellőt a folyót (a Dunát) kell hatalmukba keríteni. A folyóhoz vezető úton három akna van. A Földszáncnál szintén három. A Feketeszemöldök-toronynál valamint az Európai-toronynál egy-egy akna. Robbantsák fel a Földtornyot, amely a Bécsikapu sarkánál áll és akkor bevededik Budavárát.” Az utolsó értesítés, amit Budavárból kiküldött, ismét a vizet ajánlja Lotharingiai vezérkara figyelmébe. „Kövessenek el minden lehető, hogy a víztől megfosszák a törököt, mert akkor az ostrom könnyebb leend. Az emberek félnek itt bent a víz miatt. Ostromoljanak a Khorosz Kapuszi aján (a mai Pálfiy-tér felől) s induljanak a Timárház felé. Ha kétoldalról támadnak, hatalmukba ejtendik a Várat, mert nincs annyi erejük, hogy a Várat is, meg a vizet is egyszerre védelmezheték.” Egyik levelében nem kis büszkeséggel közli Egyes a fővezérral, hogy beszélt magával Abdi basával is. Egyes merészsége nem smert határt. Nem elégedett meg azzal, ami hírt itt-ott kapott, hanem magától a basától is hallani akarta, hogy mit tart Budavárról. Abdi közölte vele, hogy a nagyvezér hatalmas felmentő sereggel közeledik.

— De vajjon ide ér-e? — kérdezte a dervis.

— Ha Allah akarja... — mondotta Abdi basa elmerengve.

Ezt a vakmerő kémet várta otthonába Petneházy Dávid, Thököly budavári megbízottja.

H. I.